

PERSONALITĂȚI ALE ȘTIINȚEI ȘI CULTURII ROMÂNEȘTI: ACADEMICIAN PROF. UNIV. DR. SIMION STOILOW – MATEMATICIAN ROMÂN (1887–1961)

Gabriel I. NĂSTASE¹, Dragoș-Ionuț G. NĂSTASE²
gabriel_i_nastase@yahoo.com

ABSTRACT: Simion Stoilow began his memoirs published scientific work on linear partial differential equations and functions that satisfy these equations, then work on set theory and drop, full maturity in science in a new mathematical field, the field of topology. He was the first Romanian to have made discoveries concerning a new branch of pure mathematics, topological theory of analytical functions.

KEYWORDS: mathematics, partial derivatives, set theory

Viața personală

Născut la București, la data de 14 septembrie 1887, ca fiu al unui ofițer, Simion Stoilow urmează liceul la Craiova și studiile superioare la Paris, unde își susține doctoratul la Sorbona.

S-a înscris la Facultatea de științe (deși inițial și-a dorit să fie inginer), unde a fost student al lui Emile Picard, Henri Lebesgue, Emile Borel, Edouard Gourst și Jacques Hadamard. Și-a luat licența în matematici la Sorbona în 1910. Doctoratul în matematici l-a trecut în iunie 1916, deși teza era gata din 1914.

Subiectul tezei de doctorat este din domeniul ecuațiilor cu derivate parțiale și are ca titlu: *Sur une classe de fonctions de deux variables définies par les équations lineares aux derivees partieles*. În teza lui Simion Stoilow tratează problema singularităților ecuațiilor liniare cu derivate parțiale de ordinul n .

1 Conf.univ.dr., Facultatea de Finanțe, Bănci și Contabilitate, Universitatea Creștină „DIMITRIE CANTEMIR”; Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România (AOȘR); Membru al Diviziei de Istoria Științei a Comitetului Român pentru Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii al Academiei Române.

2 Ing. Regia Autonomă Pentru Activități Nucleare Sucursala de Cercetări Nucleare – Pitești.

Activitatea științifică și universitară

Simion Stoilow și-a început activitatea științifică publicând despre ecuațiile liniare cu derivate parțiale și funcțiile care satisfac aceste ecuații. Ulterior, va aborda lucrări privind teoria mulțimilor și se va specializa, în plină maturitate științifică, într-un domeniu matematic nou – topologia. A fost primul român care a făcut descoperiri referitoare la o ramură nouă a matematicii pure, *Teoria topologică a funcțiilor analitice*.

După doctorat Simion Stoilow se întoarce în țară și participă ca ofițer de geniu în războiul din 1916–1918, la început în Dobrogea, apoi în Moldova. Pentru scurt timp, în 1919 îl suplinește pe Prof. Traian Lalescu la școala de poduri și șosele, la catedra de geometrie analitică. În iunie 1919 își trece docența în analiza matematică la Universitatea din Iași, facultatea de științe, unde a ținut un curs special de funcții discontinue, iar în ianuarie 1920 a fost numit conferențiar de algebră superioară la aceeași facultate, unde a funcționat până în 12 decembrie 1921.

Este trecut, la această dată, conferențiar de analiză superioară la Universitatea din Cernăuți, Facultatea de științe. De menționat că Universitatea, până la venirea lui Simion Stoilow nu a mai avut profesor de matematici. Între anii 1925–1926 și 1932–1939 a fost decan al Facultății de științe.

A avut un rol esențial în crearea Institutului de Matematică din București, al cărui director a fost. Membru corespondent (1936) și membru titular (1945) al Academiei Române, apoi al Academiei R.P.R. (1948), al unor academii și societăți științifice române și străine, a obținut Premiul de Stat pentru lucrarea sa *Teoria funcțiilor de o variabilă complexă*, apărută în 2 volume (1954, 1958).

În 1939 a trecut ca profesor de analiză la Politehnica din București (1939–1941), ca succesor al lui Țițeica, iar de aici trece în decembrie 1941 la Universitatea din București, la catedra de teorie a funcțiilor, ca succesor al lui D. Pompeiu, unde a activat până în anul 1961. Din februarie a acelui an a renunțat la catedră, rămânând profesor onorific al Universității din București.

În domeniul științei, Simion Stoilow rămâne drept unul din creatorii, pe plan mondial, al teoriei topologice a funcțiilor (cu numeroase și importante aplicații), inițiind, în același timp, orientări noi în matematică prin utilizarea metodelor topologice în studiul funcțiilor de variabilă complexă, fiind considerat un întemeietor al școlii românești de matematică

modernă. El a fost și primul topolog român de talie mondială. A consacrat lucrări importante teoriei ecuațiilor liniare cu derivate parțiale. Terminologia științifică internațională i-a consemnat și ea descoperirile matematice, fiind cunoscute, de pildă, suprafețele „Iversen-Stoilow” sau „frontiera Kerekjarto-Stoilow”. Simion Stoilow a introdus conceptul fundamental de „transformare interioară”. Crezul său matematic a fost formulat astfel: *„să aprofundăm în ceea ce are mai esențial, mai caracteristic, fenomenul analiticității, care ne este impus, într-un anumit mod, de natura în mijlocul căreia trăim”*.

A participat ca invitat la conferințe și simpozioane în țară și străinătate (Italia, Franța, Rusia, Polonia, Austria, Norvegia).

În anii 1946–1948 a fost ambasador al României în Franța, rector al Universității din București 1944–1945, precum și decan al Facultății de matematică și fizică din București în anii 1948–1951. A publicat peste 100 de memorii de matematici.

Activitatea politică și socială

Simion Stoilow a fost unul din inițiatorii memoriului pe care profesorii universitari l-au semnat cerând ieșirea României din războiul antisovietic.

În anul 1949, în calitate de participant la „*Congresul pentru pace al intelectualilor*”, care s-a desfășurat la București, Simion Stoilow declara:

„Postulatul fundamental al oricărui progres real și constructiv este pacea; ideea de pace, iubirea de pace sunt și rămân indisolubil legate de ideologia care însuflețește azi popoarele, ideologia progresului pe teren social și cultural...” Mesaj la fel de adevărat azi ca și atunci. Și tot lui îi aparține această viziune clarvăzătoare asupra muncii: *„în statul socialist, în democrația noastră populară, munca productivă și realizatoare este postulatul fundamental... Așadar, munca noastră, a intelectualilor, va fi o muncă menită să lărgească, să adâncească și să păstreze cultura, care este una din pietrele fundamentale pe care se va așeza edificiul măreț al construcției socialiste”* — aceste cuvinte au fost rostite la mitingul de la Facultatea de Matematică și Fizică din București, din martie 1949.

Matematician de seamă, intrat în istoria științei prin contribuțiile sale, în special în ceea ce se numește teoria funcțiilor, Simion Stoilow s-a impus și ca un cetățean ce participă din plin la viața cetății sale. Îmbinând în mod armonios munca de creație matematică cu cea social-politică, Simion Stoilow a fost un mare profesor, un democrat convins, promotor

consecvent al ideilor sociale înaintate, deputat în Marea Adunare Națională în toate legislaturile; a fost, de asemenea, ambasador al tinerei Republici Populare Române în capitala Franței (1946–1948).

Bibliografie:

- [1] Nicolae, A., *Istoria Liceului „Nicolae Bălcescu”*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1996